

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет іноземних мов
Кафедра теорії та практики іноземних мов**

Підкуйко Алла Олегівна

**СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ
ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Спеціальність 035.041 Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

РЕФЕРАТ

на
випускню кваліфікаційну роботу
за освітньою програмою
«Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Умань – 2023

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: д-р пед. наук, професор Білецька І. О.

РЕЦЕНЗЕНТ: канд. філол. наук, доцент Сушкевич О. В.

Захист відбудеться 29.05.2023 р. о 9.00 на засіданні ЕК факультету іноземних мов.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі теорії та практики іноземних мов, за адресою: 20308, м. Умань вул. Садова, 28, ауд. № 405.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТИЛІСТИКИ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ ТА ЇХНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	8
1.1. Англомовні пісні та їх характеристика.....	8
1.2. Стилiстичні засоби та способи їх вiдтворення у перекладі	13
1.3. Методи дослідження перекладу стилістичних засобів англомовних пісень.....	21 29
1.4. Труднощі перекладу англомовних пісень українською мовою.....	
РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	35
2.1. Способи відтворення фонетично-стилiстичних засобiв англомовних пісень в перекладі українською мовою.....	35
2.2. Засоби збереження синтаксично-стилiстичних мовних засобiв англійських пісень та їх вiдтворення українською мовою.....	40
2.3. Семантико-стилiстичні мовні засоби англійських пісень в українському перекладі.....	44
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ	

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Світова культура включає в собі значну кількість культур та діалектів багатьох країн. Однак, на разі, англійська культура має найбільшу популярність як серед молоді, так і дорослих людей у всьому світі. Важливою її складовою є пісні, які є не лише мелодією та ритмом, а й словами, що є основою пісні. Слова утворюють зв'язаний за змістом текст, у залежності від якого створюється те чи інше враження під час прослуховування пісні. Ті, хто не знає англійської мови, дуже часто звертаються до перекладів пісень і сприймають вже перероблений, змінений текст. Тому основними завданнями перекладача є не лише збереження ритміки та основного змісту пісні, а й підбір потрібних мовних засобів, стилістичних прийомів у мові перекладу.

Насправді, техніка перекладу пісень є однією з найбільш складних, адже переклад – це літературний процес, який вимагає великих творчих зусиль. Від перекладача в такому випадку потрібно одночасне глибоке знання мови, почуття ритму, мислення поета і знання соціо-культурних аспектів мови перекладу. У перекладі важливо не тільки передати основний зміст, а й зберегти естетичну функцію та поетичну організацію тексту. В процесі роботи з текстом віршований переклад має свої особливості та методи передачі інформації. Труднощі при перекладі поетичного тексту можна поділити на дві групи: особливості національного й авторського поетичного мислення та особливості форми віршованого тексту пісні, які враховують організацію мови і значний вплив традицій кожного народу.

З появою перших мов і до сьогодні є безліч труднощів з перекладом, адже перекладач не просто повинен передавати загальний зміст вихідного тексту. Певна річ, що все залежить від функціонального стилю оригіналу – якщо це науковий текст, то головне завдання буде відтворення змісту, а при перекладі художнього тексту важливо ще й збереження форми. Тут важливу роль відіграє стилістичний аспект.

Переклад тексту пісень як частини культури передбачає включення перекладеного тексту в живий літературний процес, в культурну традицію тієї мови, якою він здійснений.

В останнє десятиліття в сучасній лінгвістиці дослідженням особливостей пісенного тексту приділяли увагу Е. Анісімова, Н. Валгіна, Ю. Караулов; особливості та труднощі перекладу у своїх працях описували В. Карп, Д. Пацулак; лінгвостилістичний та лінгвокультурний аспекти пісень вивчали Ю. Плотницький, Д. Крістал.

Сучасна англійська пісня сформувалася в 1980-х роках, відомих своїми контркультурними тенденціями, а саме в текстах пісні з'явилися теми соціального характеру: самотність, протест проти війни і прогресивність техніки, індивідуальне самовдосконалення, конфлікт поколінь. Англійські пісні є потужним засобом пропаганди англійської мови, англійської та американської культури з властивими їм цінностями та ідеалами. Традиційна англійська пісня складається з двох або трьох куплетів і приспіву, тобто має так звану двочастинну структуру. Текст пісні зазвичай відображає емоційно-чуттєвий стан виконавця пісні, розповідаючи історію (нарративний текст), описуючи якийсь пейзаж (дескриптивний текст) або повідомляючи про думки, оцінку чи міркування автора (аргументативний текст). Тексти характеризуються досить вільною метрикою, яка варіюється кількістю наголошених складів. У синтаксичному аспекті англійські пісні неоднорідні. В них присутні риси як високого, так і розмовного, «зниженого» стилю, причому можливе співіснування обох в одному тексті.

В процесі аналізу фонетичної характеристики текстів слід враховувати такі складові, як: звукова організація художнього тексту, звукова гармонія, милозвучність, звукові повтори – алітерація, асонанс, звуконаслідування, звуковий символізм. При роботі з лексикою розглядаються стилістично забарвлені слова, засоби художньої образотворчості: омоніми, синоніми, антоніми, пароніми, архаїзми, історизми, неологізми; індивідуальні новоутворення, використання їх у художньому мовленні; стилістичні фігури.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням популярності на світовій музичній платформі англomовних пісень, тим більше їх перекладів українською мовою, які мають значний прагматичний вплив на слухачів. Дослідження стилістичного аспекту відтворення англomовних пісень є дуже цікавим, оскільки серед українських перекладачів постійно виникають суперечки щодо доцільності вживання тих чи інших трансформацій, а також часто помітні кожному читачеві помилки перекладу, серед яких іноді трапляються незрозумілі випадки вживання непотрібної кальки та подання нових перекладів уже існуючих понять.

Вищеозначене умотивовує необхідність подальшого дослідження стилістичних особливостей відтворення англomовних пісень і пояснює вибір теми нашої випускної кваліфікаційної роботи: **«Стилістичний аспект відтворення англomовних пісень українською мовою»**.

Мета роботи полягає в дослідженні стилістичного аспекту відтворення англomовних пісень українською мовою.

Мета дослідження зумовила виконання таких **завдань**:

1. Визначити поняття стилістичних засобів та способи їх відтворення у перекладі.
2. Виділити характерні риси англomовної пісні.
3. Описати труднощі у перекладі англійських пісень.
4. Визначити методи дослідження перекладу стилістичних засобів англomовних пісень.
5. Дослідити стилістичні засоби англomовних пісень та їх відтворення українською мовою.
6. Проаналізувати засоби збереження семантико-стилістичних мовних засобів англійських пісень в українському перекладі.
7. Виявити способи відтворення синтаксичних і стилістичних мовних засобів англomовних пісень українською мовою.

Об'єктом дослідження служать пісні англomовних співаків XXI століття.

Предметом дослідження виступають стилістичні особливості англomовних пісень та способи їх відтворення українською мовою.

В ході роботи над випускною кваліфікаційною роботою використовувався комплекс **методів**:

- метод комплексного аналізу;
- метод трансформаційного аналізу;
- індуктивний метод;
- дедуктивний метод;
- метод зіставного аналізу для порівняння англійського тексту та його українського перекладу;
- метод конкретизації;
- метод системного аналізу;
- метод кількісних підрахунків.

Матеріалом для дослідження слугували близько 100 текстів англomовних пісень, які містять стилістичні засоби на фонетичному, лексичному та синтаксичному рівнях, а також їх переклади українською мовою.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження особливостей перекладу стилістичних засобів, які використовуються у піснях, дозволяють розширити уявлення про передачу змісту та прагматичного впливу пісень на слухача. Досягнуті наукові результати роблять певний внесок у розвиток теоретичних аспектів перекладознавства, зокрема у теорію перекладу.

Практична значущість дослідження полягає в можливості подальшого використання висновків і положень магістерської роботи при проведенні лекційних курсів, практичних занять і семінарів зі стилістики англійської мови, теорії перекладу та перекладу галузевої літератури, а також при підготовці студентів до семінарів з практики письмового перекладу. Результати дослідження можна застосовувати для розв'язання практичних проблем, пов'язаних з англо-українським перекладом.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та практики іноземних мов, Лабораторії лінгвокультурології та зіставної лінгвістики, зібраннях студентської проблемної групи «Сучасні тенденції розвитку лексикології англійської мови» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та доповідалися на науково-практичних конференціях різного рівня: V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст» (Умань, 20 жовтня 2022 р.), I науково-методичному семінарі «Проблеми романо-германської філології та іншомовної лінгвометодики у ціннісних вимірах сьогодення» (Умань, 23 листопада 2022 р.), V Всеукраїнській студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасні філологічні дослідження: традиції та інновації» (Умань, 17 березня 2023 р.).

Публікації автора. Основні положення випускної кваліфікаційної роботи висвітлені в 1 публікації:

1. Підкуйко Алла. Стилістичний аспект відтворення англomовних пісень українською мовою. *Проблеми романо-германської філології та іншомовної лінгвометодики у ціннісних вимірах сьогодення* : матеріали I наук.-метод. семінару (Умань, 23 лист. 2022 р.). Умань : Візаві, 2022. С. 61–64.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списків використаних джерел, ілюстративних джерел, довідкових джерел, інтернет-джерел.

ВИСНОВКИ

У роботі подано дослідження стилістичного аспекту відтворення англомовних пісень українською мовою.

Дослідження дало змогу дійти таких висновків:

1. Стилістичний аспект мови відповідає не лише за переклад із мови оригіналу мовою перекладу, а й за особливості й майстерність перекладача. Серед стилістичних засобів, які використовують для створення образності тексту, особливого значення набувають порівняння, метафори, епітети, гіперболи, алюзії. Для перекладу метафор, епітетів та порівнянь перекладачі використовують всі наявні способи перекладу та перекладацькі трансформації, здебільшого це заміна слова або фрази на аналог, який має схоже значення, але по-різному відтворюється; структурне перетворення – зміна граматичної структури або порядку слів в тексті оригіналу; додавання або вилучення слів під час перекладу.

2. Традиційна англомовна пісня складається з двох або трьох куплетів і приспіву, тобто має так звану двочастинну структуру. Текст пісні зазвичай містить наративний текст, дескриптивний або аргументативний текст. До синтаксичних особливостей англомовної пісні відносяться паралелізм, просте речення, повтори, питальні речення. Аналізуючи фонетичний аспект пісенних текстів, слід враховувати такі складові, як: звукова організація художнього тексту, звукова гармонія, милозвучність, звукові повтори – алітерація, асонанс, звуконаслідування, звуковий символізм. Під час роботи з лексикою розглядаються стилістично забарвлені (марковані) слова, засоби художньої образотворчості: омоніми, синоніми, антоніми, пароніми, архаїзми, історизми, неологізми; індивідуальні новоутворення.

3. У процесі перекладу пісень необхідно брати до уваги стилістичні особливості й граматичну структуру мови оригінального тексту. Труднощі, з якими доводиться стикатися перекладачу в процесі відтворення англомовних пісень, – це довжина лексичних одиниць, паузи в мелодії та передача

прагматичного ефекту тексту пісні. Дослідження ґрунтувалося на кількох видах перекладу пісенного тексту, а саме: дослівному, або «інформативному», інтерпретації, власне пісенному перекладі. Для синхронізації мелодії та тексту перекладач вдається до низки перекладацьких прийомів – перестановки, заміни, трансформацій вилучення і додавання. При цьому перестановка супроводжувалася переосмисленням змісту, вимагала такої складної трансформації, як смисловий розвиток, або модуляція.

4. Англомовний пісенний дискурс є комбінацією вербального тексту, оформленого в письмовій або усній формі, і музичного компонента, який є продуктом суспільного і ситуативно зумовленої комунікації, знаходиться під впливом екстралінгвістичних параметрів ситуації спілкування. Жанр розуміється як історично оформлений, культурно обумовлений, впізнаваний набір інваріантних творів-моделей, специфічних за формою і змістом, спрямованих на реалізацію деяких функцій. У пісенному дискурсі можна виділити три пісенних жанри: рок, реп і поп. Тематична своєрідність пісенних творів може виступати способом актуалізації функцій пісенного дискурсу і служити одним із критеріїв виділення його жанрів.

5. З одного боку, переклад допомагає виділити низку розбіжностей на кожному рівні між мовою оригіналу та мовою перекладу, ряд специфічних рис, характерних тільки для конкретної мови; з іншого боку, більшість таких розбіжностей отримують в пісенному тексті додаткове смислове навантаження, а їх передача становить проблему перекладу. Переклад англомовних пісень розглядається в парадигмі поетичного перекладу, адже тексти пісень мають структуру схожу на поетичні твори. У теорії поетичного перекладу, як і в будь-яких інших лінгвістичних описах, ефективним представляється багаторівневий підхід, тому переклад англомовних пісень було розглянуто на фонетичному, лексичному та синтаксичному рівнях.

6. Комплексна методика дослідження зорієнтована на вивчення стилістичної специфіки англомовних пісень та специфіки їх відтворення у

перекладі. Застосування низки методів на різних етапах дослідження уможливило виокремлення стилістичних ознак досліджуваного матеріалу та дозволило прослідкувати особливості їх передачі засобами цільової мови. Методика дослідження має комплексний характер, що передбачає залучення як загальнонаукових, так і філологічних, зокрема власне перекладознавчих, методів аналізу. У ході здійснення дослідження були застосовані такі загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез, спостереження, узагальнення. Серед перекладознавчих і лінгвістичних методів використовуються такі, як: зіставний-перекладознавчий, компаративний, контрастивний, дефінітивний, контекстуальний, лінгвістичний, дескриптивний та кількісний методи аналізу.

7. Під час аналізу фонетичних характеристик пісенного тексту варто враховувати такі елементи: звукова гармонія, організація художнього тексту, милозвучність, мелодійність, звукові повтори – алітерація, асонанс, звуконаслідування. Найвикористовуванішими фонетичними засобами у текстах пісень та віршах є алітерація та асонанс, рідше – звуконаслідування чи оноματοпея. Завдяки зазначеним мовним явищам перекладач у своїх роботах може створити певний настрій пісні, додати мелодійності, музикальності, пісенності, емоційності, образності та інтенсивності фраз, а в деяких випадках навіть уповільнити або прискорити ритм. До того ж, у самому перекладі алітерація та асонанс не завжди відтворюються через особливості побудови мовних структур. Наприклад, такий фонетичний засіб, як звуконаслідування зазвичай передається за допомогою такого прийому, як калькування.

8. Стилістичні засоби на семантичному рівні часто використовуються в англійських текстах пісень, оскільки допомагають автору надати предмету чи дії певної особливості та яскравої характеристики. Проаналізувавши англійські пісні, було виявлено такі стилістичні прийоми: порівняння, гіпербола, метафора, алегорія, іронія, персоніфікація, перифраза, епітет, стійкий вираз. Ці різноманітні стилістичні

засоби надають композиції образності, незвичності, посилюють характерну емоційність та слугують для розкриття змісту твору. При перекладі ці засоби було відтворено за допомогою модуляції, калькування, генералізації та цілісного перетворення. Варто зазначити, що всі семантико-стилістичні прийоми були збережені при перекладі англійської пісні на українську мову, тим самим не змінивши специфіки та основний виклад пісні.

9. Синтаксично-стилістичні прийоми здебільшого використовуються для того, щоб спростити пісенний текст, надати йому ритмічності, більшої емоційності та виразності висловлювання. Більше того, вони дають якісну, точну характеристику образів, сприяють правильному сприйняттю даних образів та підсилюють їх яскравість. Серед синтаксичних стилістичних прийомів у межах дослідження було виявлено та проаналізовано паралельні конструкції, повторення, анафори, епіфори й еліпсис. Еліпсис – це такий стилістичний прийом, який використовується в пісенних текстах для вираження динамічності чи енергійності мови, наближення до стилю розмовної мови, з основною метою економії мовних засобів, уникнення повторів, спрощення речень, а також ритміки та римування тексту. При перекладі ці засоби відтворюються за допомогою синтаксичного уподібнення або компенсації втрат, зумовлених особливістю структури та побудови української мови. Вплив засобів стилістичного синтаксису однозначно значний, немає жодної пісні з числа проаналізованих, де б не використовувались синтаксичні прийоми.

10. Для успішного перекладу пісенного дискурсу, перекладач повинен перш за все розуміти оригінальну авторську систему репрезентації образів у вихідному тексті, а також намагатися зберегти наступні компоненти: кількість рядків, розмір, чергування і характер римування, характер лексики, тип порівняння, особливі способи та перехід тонів.